

8. Պատմաքրիան մատենագրութեան մի-
ջին եւ նոր դարոց յարեմառտա (2 հատոր).
տպ. 1874.

9. Մայր. (Թարգմ.). տպ. 1874.

Աստուծոյ դուրս ունի նա եւ ուրիշ թարգ-
մանութիւններ, ճառեր եւ մատենագրական
յօդածներ, որք լոյս տեսներ են Բաղնիկի
հաստիքներուն մէջ :

Սակայն լոկ դրական վաստակներն չեն,
որովք փայլեցաւ Մեծ. Յորեւեարն, այլ մեզ
վանականացս համար՝ աւելի քան զայնս՝
իւր միաբանական եւ քահանայական կենաց
անխնայ վաստակքն են, որովք Ուխտիս բազմ-
արդիւն անձերէն մին եղած է : Տաճկա-
հայոցս կեդրոնին մէջ, ի էջ. Պոլիս, տա-
կաւին լուծ չէ համբաւն իւր օրինակելի ան-
ձնանուէր գործունէութեան, որով՝ շատ տա-
րիներ յառաջ՝ համաճարակ ախտին անխնայ
շարդին ժամանակ՝ անվերեր կը վազէր ժամ-
նուն եւ ամէն տեղ, դարմանելու, սպտիւն-
լու, զօրացնելու օրհասականները էկեղեցւոյ
ս. խորհրդովք. եւ, դարմանք, մահն իոկ
կարծես պատկառեցաւ այգպիսի կեանքէ մի :
Ինչ աւելի միտթարական բան՝ քան յիսնա-
մեայ կեանք մի, որ անդուզ գործեր է ի
փառս Աստուծոյ եւ յօգուտ իւր Ուխտին եւ
ազգին. ինեղով դաստիարակ եւ ուսուցիչ ի
վան, քարոզիչ, այցելու եւ գործակատար
յայլեալ տեղին, քարտուղար եւ խորհրդա-
կան ի Միաբանութեան 20—25 տարիներէ
աւելի. եւ այդ բոլանդակ ընթացքին մէջ
չունենալ աչ մի ստգտանաց արժանի բան, ոչ մի
ստուեր կամ խայթ... նախանձելի կեանք :
Թարգմելի՝ իւր բոլոր ծանօթից եւ միաբան
եղբարց՝ վարուքն, եւ ժամնուն սիրելի՝ բա-
րուքն : Թէպէտ վերջին մի քանի տարիներուս
մէջ՝ մարմնով տկարացած, այլ մտօք՝ առողջ
եւ զօրաւոր, այնպէս որ՝ կարող էր դեռ
տարիներով շարժել իւր անխնայ զբիւր, եթէ
հիւանդութիւնն սաստիկ ծանրացած չլինէր
վերան :

Ահա այսպիսի կեանք մ'է, որուն յիսնե-
րեակը կը կատարէ Միաբանութիւնս :
Խմբ.

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՍԿԱՐԱՅ ԵՒ ԴԵՐՄԻԻԱՅ

Ինչո՞ւ, որդիդ Աւրինայ,
աչացս առուն բանալ նորէն,
ինչո՞ւ կրրկին կու հարցընես
եթէ ինչպէս մեռաւ Ոսկար.
Արտունջներու հեղեղ սաստիկ
խաւարեցուց աչացըս լոյս,
Բայց աղետիցս յիշատակ
է՛ կենդանի միշտ ի սրբտիս :
Ինչպէս պատմել այն առաջին
գիւցազին մահն եղեռնաւոր.
Գրուի մարտկաց, Ոսկար որդեակ,
ոչ կա ըզքեզ պիտի տեսնեմ :
Անհետացաւ գիշերային
աստղի նըման մըրըրկաց մէջ,
Նըման արեգական
երբ փոթորկին զոլ զոլ շողին
Աւեաց ծոցէն կ'ընէ պատել
ըզքարամայոս Արգանիդայ :
Եւ ես իմ հիւզո կու թառամիմ՝
Մորկենայ ծեր կաղնւոյն նըման,
Որ մերկացեալ իւր ռոտորէն
թեթեւ շընչով կու տատանի :
Գլուխ մարտկաց, որվեակ իմ, ոչ
կա այլ ըզքեզ պիտի տեսնեմ.
Քաջըն չիյնար դաշտի խոտի
նըման, որդիդ Աւրինայ.
Մահուան գերանդույն
կու նըմանի սուրն ի ձեռքին.
Նախ քան մեռնիլ՝ կու կտորէ
եւ կու լափէ անթիւ գունդեր :
Բայց դու, որդեակ սիրուն Ոսկար,
ինկար անշուք, անփառունակ.
Գեղադընըդ քո կարմրացած
է արեամբ քու բարեկամիդ.
Ոսկար եւ Դերմիդ
ունէին մի սիրտ, մի հոգի.
Կաղնւոյ պրսակներ
կու հընձէին մարտից ի դաշտ,

Սերտ էր նոցա մտերմութիւն
ինչպէս իրենց զրահին պողպատ,
Մահըն միշտ կու քայլէր
ի մէջ երկու այս մրտեմաց.
Կ'իյնային ի թըշնամիս.
ինչպէս երկու քարաժայռեր
կու փրթին Արվենայ
ճակատն : Անունն լոկ իրենց
Անվենի մարտիկներն
անգամ սաստիկ զեղընցունէր.
Ո՛վ երբէք հաւատար
Ոսկարայ, բայց թէ ինք Դերմիդ,
Եւ ո՛վ երբէք զոյգ Դերմիդայ՝
բայց թէ միայն նոյն ինքն Ոսկար :
Մեռուցին զքաջըն Դարգոյ,
Դարգոյ որ ոչ զխաւէր փախչել,
Գեղեցիկ էր իւր զըստորին՝
իւր արեակըն նորածագ,
Հեղիկ ինչպէս խաղաղ
պայծառութիւնըն լուսնակին.
Ասկունքն իւր կու փայլէին
իւրե երկու ջուփտակ աստղունք
Որ անձրևոտ ամպի մ'ետե
կեցած լոյսեր սրփուհն չորս զի :
Էր շունչն իւր անուշակ
քան ըզգեփնուըն զարնայնոյ
Եւ չըքնաղ ծոցն օրիորդին
քան ըզնորեկ ձիւնն՝ ըսպիտակ՝
Որ կ'եղնէ ու կ'իջնէ
կոնակաւէտ թրփոց վըրայ :
Երկու զխցազներն
ըզնա տեսան և սքանչացան,
Իւրաքանչիւրըն կու սիրէր
ըզնա՝ իւրե ըզփառքս իւր.
Կ'ուզէր ըզնա ժառանգել
իւրաքանչիւրն, և կամ մեռնիլ :
Բայց գեղեցիկն սիրտըն կըպաւ
գեռափըթիթ Ոսկարին.
Անոր համար միայն ըզգաց
սիրոյ բոցերն իւր մէջ վառուած.
Մոռցաւ չըքնաղն եթէ թափած էր
նա զարիւնըն Դարգոյի,
Սըրարեալ ցանկութեամբ՝
սեղմեց իւր հօր ըսպանոց ձեռքն :
« Կարութեանդ, ըսաւ Դերմիդ,
սիրեմ ըզպատարըն Դարգոյի,

Այո՛, Ոսկար, կու սիրեմ
զայդ կին կեանքէս աւելի :
Իւր սիրտն առ քեզ կու բացուի,
անքուծելի է, ո՛հ, իմ սէր,
Ոսկար, իմ օրիւնի,
զըթացիր ինձ, տուր ինձ ըզմահ :
— Որպիսի յիմարութիւն,
և ի՞նչ Դերմիդ, միթէ կ'ուզես
Որ իմ այս սուր ներկընի
արեամբ իմոյ բարեկամիս :
— Եւ ո՛վ այլ քան թէ Ոսկար
է արժանի մարեկ զիմ լոյս.
Կ'ուզեմ մեռնիլ խընկութեամբ,
փառօք, մեռնալ ի քո ձեռքէդ.
Ձի ապրիլ առանց սիրոյ
անհրնարին է իմ հոգեղոյս.
— Շատ լաւ, ուրեմն, ա՛ռ Դերմիդ, սուրդ
և պաշտպանուէ՛ քանդի կ'ուզես,
Բայց աւա՛ղ, երանի
թէ մեռնէի հոս քեզի հետ,
Երանի թէ մեռնէի
ի ձեռանէ բարեկամիս » :
Եւ կըռուցցան նոցա մօտիկ
հեղեղատին Բրաննոյի.
Կարմրացան փախըտական
ալիք, մամուռն գետափին.
Դերմիդ մահացաւ
վիրաւորուած վիրօք ինկաւ
Ժըպտելոյ և նուաղկոտ ձեռքն
առ բարեկամն երկրնցնելով...
« Մեռնիս, որդիդ Դիարանի,
և Ոսկար ինքն ըզքեզ մեռուց.
Ո՛վ դուն՝ որ երբէք
տեղի չտայիր ի պատերազմն,
Հարկ է՝ որ զքեզ տեսնէ
քու բարեկամն այսպէս մեռնալ » :
Ըսաւ, և մեկնեցաւ
Ոսկար տըխուր առ սիրունին.
Դարգոյի զըստերէն
ոչ ծածկեցաւ իւր տըխրութիւն.
« Ոսկար, ըսաւ, զորոյալիւր,
ո՛ր ամպ զհօգիւ մըթընցունէ :
— Էի հըռակաւոր,
ըսաւ Ոսկար նետաձգութեամբ,
Բայց այսօր կորընցուցի փառքըս :
Վահանըն Գորմուրայ

Քաջարեւոյն՝ զոր ըսպանի
մարտի մը մէջ ես այս ձեռամբ՝
կյախուած էր մի ծառի վրայ
մօտ բլլրակին գետակին .
Ուղեցի զայն ծակել նետովս՝
բոլոր ճրգունքս ի վուր եղան :
— Շատ լաւ , ըսաւ չըքնաղն , և ես
կուզեմ՝ փորձել ճարտարութիւնս .
Եւ իմ՝ ձեռներ ուսան երբեմն
աղեղ լարել , աղեղ ձըգել ,
կու գուարճանայր հայրս տեսնելով
միշտ ի նպատակն հասած իմ նետ » :
Կ'ըսէ , չափէ զմիջոցն անդէն
և քընքուչ ձեռք լարեն զաղեղն .
Ոսկար վահանին
եակ փութայ ծածկուելու .
Մահազոյժ սլաքն շրջելով
ընդ օդ ըզտրաւն կու ծակէ .
« Գեղեցիկ աղեղ , կ'ըսէ ,
ձեռք սիրունակ , շնորհակալ եմ .
Ո՛վ այլ ոք բայց Դարգոյին
գուտոր արժանի էր ինձ մահ տալ .
Փըռէ՛ գիտ ի գետին ,
ցանկալիդ իմ , մօտ մըտերմիս
— Ոսկար , Ոսկար , կու գողէ
տրտաստալից , կոյսըն փափկիկ .
Քաջարին Դարգոյ ինձ
հաղորդեց իւր կորովութիւն .
Կըքնամ մեռնիլ ցընծութեամբ
և վերջ տալ իմ տառապանաց » :
Կըսէ կու մերկանայ
պատենէն զսուրբն Ոսկարայ
կու մըխէ և զողալով
կ'իյնայ գետին և կու մեռնի :
Կու նընջեն նոքա մէկտեղ
մօտ բլլրակին գետակին :
Յարասւոյն շարժուն ըստուերըն
կու ծածկէ զիւրեանց շիրիմն ,
Եւ այծեամն անտառատուն
գայ ճարակել թաւ թաւ խոտեր
Երբ արեւն այլէ գերիինք ,
և լրտալիւն տիւր 'նդհանուր :

ՈՍՍԻԱՆ

Թրգմ. Հ. Ա. Ղազիկեան

ԱՆՆԱՐԿ ՄԻ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԻՊԼՈՑ ՎԵՐԱՑ 1897 ՏԱՐԻՈՑ

ՅԱՆՈՒԱՐ. — Խաւալացի գերեաց առաջին խումբն կը հասնի յիտալիա Ներացցի նիի հետ , որ Մենելիկի հետ խաղաղութեան դաշն հաստատեալ էր : Գէրվիլը կը սպառնան արեւելեան կողմէն Երիտրայի վրայ յարձակիլ : Վիգանոյ առջեւին կ'առնու , եւ փոխել կու տայ անոնց դիտաւորութիւնը :

— Փոսնկ-Տունուգեան դաշնագրութիւնն կը կնքուի , որուն համար իտալիոյ եւ Գաղղիոյ մէջ եղած յարաբերութիւնք բարւոյցած կ'ըսուին :

— Լուծումն աւստրիական Խորհրդարանին : Կոմս Գալուստիսիկի կ'երթայ ի Բեռլին . այս ուղեւորութեան քաղաքական կարեւորութիւն կը տրուի :

— Ի Գաղղիա՝ Մելինի Պաշտօնարանն կը յաղթանակէ ընդդէմ արմատականաց , Մանարարի ս . Սրտի տաճարին խնդրոյն մէջ :

— Սպանիական հեռագիրներու համեմատ , Կուպայի մէջ զինուոց ռախտն կամ յաջողութիւնն միշտ ի նպատակ Սպանիոյ է եւ հակառակ ապստամբաց :

— Մուրալիէ-վ կոմսն կ'անուանուի « արտաքին գործոց պաշտօնեայ » , փոխանակ իշխան Լորանսիի :

ՓԵՐՐԱՌԱՐ. — Վենետիկոյ մէջ բժշկական համաժողով մի կը գումարուի Հնդկաստանի ժանտախտին առջեւ առնչու հնարներ մտածելու համար , որպէս զի Եւրոպա չանցնի համաճարակ ախտն :

— Ռուզինի երեսփոխանաց ժողովը կը լուծէ , մարտի 31ին օրը կը սահմանէ նոր ընտրութեանց համախմբութիւնքը :

— Կրետէի մէջ մեծ պայթուցիկ ումբն կը ճայթի . կղզւոյն քրիստոնեայ ժողովուրդն